

Resurssiviisauden tiekartta / Kaupunkisuunnittelulautakunta 16.4.2018 / HP

VD/2472/11.00.00.01/2018
HP/PK/ET

Resurssiviisauden tiekartta on kaupungin strategiaa toimeenpaneva ohjelma maa- ja asuntopoliittisen ohjelman ja hyvinvointiohjelman rinnalla. Yhdeksi strategiseksi painopistealueeksi asetettiin kaupungin tiivistäminen lähiluontoa vaalien ja tavoitteeksi nykyisen kaupunkirakenteen vahvistaminen resurssiviisaasti. Vantaan kaupunginvaltuusto on linjannut kaupunkistrategiassaan, että Vantaan kaupunki on hiilineutraali vuonna 2030. Lisäksi vuoden 2018 talousarvion sitovaksi tavoitteeksi päätettiin "Hiilineutraali Vantaa 2030" - ohjelman laatiminen.

Resurssiviisauden tiekartta ohjaa kaupungin kehitystä kohti päästötöntä, jätteenöntä ja luonnonvaroja kestävästi käytävää kaupunkia, jossa ei ylikuluteta. Samanaikaisesti kaupunki haluaa tukea kaupunkilaisten hyvinvointia sekä kaupungin elinvoimaisuutta. Resurssiviisaus tarkoittaaakin kykyä käyttää luonnonvaroja harkitusti hyvinvointia ja kestävä kehitystä edistävällä tavalla.

Vantaan resurssiviisauden tiekartta vuoteen 2030 on pitkän tähtäimen ympäristöohjelma ja toimialojen toteutussuunnitelmien korvaa aiemmat ympäristöohjelmat. Tiekartta päivittää myös kaupungin ympäristöpoliittiset linjaukset.

Hiilineutraalius merkitsee sitä, että kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 80 % vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja jäljelle jäävät päästöt kompensoidaan esimerkiksi rahoittamalla vähähiilisyyteen tähtäviä hankkeita muualla. Vantaan kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2016 yhtä suuret kuin vuonna 1990. Tämä tarkoittaa keskimäärin 7 prosenttiyksikön päästövähennystarvetta vuosittain 2018-2030. Suurimmat päästölähteet ovat liikenne (37 %) ja rakennusten lämmitys (41 %). Hiilineutraaliustavoitteen tarkastelu rajautuu Vantaan kaupungin sisällä tuotettuihin päästöihin ja ostetun kulutussähkön päästöihin. Tavoitteeseen ei lasketa mukaan kaupungin rajojen ulkopuolella syntyvien tavaroiden valmistuksen tai palveluiden välillisiä päästöjä. Resurssiviisauden tiekartassa käsitellään kuitenkin myös näitä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Resurssiviisauden tiekartalla edetään neljällä kaistalla, joiden tavoitteet ja toimenpiteet tukevat toisiaan. Kaistat ovat energiankulutus ja -tuotanto, yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, kulutus ja materiaalit sekä vastuullinen vantaalainen. Vantaan resurssiviisauden tiekartan jokaiselle kaistalle on määritelty vuotta 2030 kuvaava tavoitetila, jonka avulla suunnataan kohti resurssiviisasta ja hiilineutraalia Vantaata. Tiekartassa on esitetty toimenpiteitä, joiden avulla päästäisiin kohti asetettua tavoitetta.

Energiantuotanto ja -kulutus aiheuttavat valtaosan Vantaan ilmastopäästöistä. Tiekartan tavoitteena on päästötön sähkön- ja lämmöntuotanto, energia- ja resurssitehokkuuden lisääminen sekä viisas energiankulutus. Kaupunki voi välillisesti vaikuttaa energiantuotannon ja -kulutuksen aiheuttamiin päästöihin muun muassa maankäytön ja rakentamisen ohjaamisella ja vaikuttamalla kaupungin omistamien energialaitosten energialähdevalintoihin. Lisäksi kaupungilla on mahdollisuus toimia esimerkkinä ja jakaa tietoa hyvistä käytännöistä. Paikallisesti tuotetun uusiutuvan energian käyttöönotto vaatii kuntalaisten ohjausta ja ratkaisuiden helpoksi tekemistä.

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen vaikuttavat merkittävästi kaupungin resurssitehokkuuteen. Tiivistyvän kaupunkirakenteen päästöt ovat huomattavasti hajautuneen kaupunkirakenteen päästöjä vähäisemmät. Lisäksi tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa palveluiden helpomman saavutettavuuden ja säästää viheralueita.

Liikenteen päästöjen vähentämisellä on keskeinen merkitys hiilineutraalisuuden tavoitteen saavuttamisessa, sillä niiden tulisi vähetä lähes 70 % välillä 1990-2030. Hiilineutraalisuustavoitteen lisäksi Vantaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteena on, että liikenne on sujuvaa ja kohtuuhintaista.

Kaupunki minimoi riskit ilmastonmuutoksen aiheuttamille muutoksille jo suunnittelu- ja rakennusvaiheessa. Kaavoituksessa ja rakentamisessa myös luonnon monimuotoisuutta säilytetään ja lisätään sekä turvataan ekosysteemipalveluiden toimivuus.

Luonnonvarojen kestävä käyttö on yksi resurssiviisauden kulmakivistä. Säästävä luonnonvarojen käyttö edellyttää resurssitehokasta suunnittelua, resurssitehokasta kulutusta sekä kiertotalouden edistämistä Resurssiviisauden tiekartta tavoittelee siirtymistä kiertotalouteen, jossa kulutus perustuu uusien tuotteiden ja omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen.

Ruoan tuotannon ympäristövaikutukset ovat merkittävät, esimerkiksi yksityisen kulutuksen ilmastovaikutuksista ruoka tuottaa noin viidenneksen. Tavoitteena on, että vuonna 2030 ruokatuotantoketju on kestävä. Ruokahävikkiä syntyy ketjun kaikissa vaiheissa, ja vastuullisten hankintojen ohella hävikin vähentäminen on merkittävä ruoan ympäristövaikutusten pienentämisessä.

Vantaan arvoista vastuullisuus tarkoittaa hyvän elämän turvaamista sekä nykyisille että tuleville sukupolville kestävän kehityksen periaatteiden mukaan. Vastuullinen vantaalainen -kaista kattaakin kaikki vantaalaiset – niin kaupungin työntekijät, asukkaat kuin yritykset ja yhteisöt. Kaista sisältää kestävään elämäntapaan, kasvatukseen ja koulutukseen sekä ja ympäristöjohtamiseen ja työn tekemisen tapoihin liittyviä toimenpiteitä.

Ilmastotavoitteiden toteuttaminen vaatii kustannuksiltaan eri kokoluokan toimia; investointeja, mutta myös panosta kehittämistoimiin ja parempaan suunnitteluun ja koordinointiin. Resurssiviisauden tiekartan sisältämien toimenpiteiden resursoinnista päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä.

Resurssiviisauden tiekarttaa on valmisteltu yhdessä toimialojen edustajien ja sidosryhmien kanssa kevästä 2017. Työskentelyn aikana järjestettiin työpajoja, joihin osallistui laajasti eri sidosryhmien edustajia sekä asiantuntijoita kaupungin kaikilta toimialoilta. Vantaalaisille annettiin myös mahdollisuus osallistua tiekartan laadintaan verkossa syksyllä 2017 olleen asukaskyselyn kautta. Kaupungin ilmastonmuutosjohtoryhmä on ohjannut työtä.

Ympäristölautakunta 21.3.2018 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään pyytää resurssiviisauden tiekartan luonnoksesta lausunnot

- a) kaupunkisuunnittelulautakunnalta ja tekniseltä lautakunnalta, opetuslautakunnalta, vapaa-ajan lautakunnalta, sosiaali- ja terveyslautakunnalta ja yleisjaostolta sekä nuorisovaltuuskunnalta ja
- b) Vantaan Tilapalvelut Vanetti Oy:ltä, VAV Asunnoilta ja Vantaan Energia Oy:ltä sekä
- c) Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymältä ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymältä.
- d) Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 24.4.2018.

Päätös:

Päätettiin pyytää lausunnot resurssiviisauden tiekartan luonnoksesta apulaiskaupunginjohtajan esityksen mukaisesti.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 16.4.2018 § 6**Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:**

Päätetään antaa alla oleva lausunto ympäristölautakunnalle:

Resurssiviisauden tiekartta on Vantaan kaupungin vastaus hupenevien luonnon resurssien, ilmastonmuutoksen ja köyhtyvän luonnon monimuotoisuuden haasteisiin. Vantaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteena on ohjata kaupungin kehitystä kohti päästötöntä, jätteetöntä ja luonnonvaroja kestävästi käytävää kaupunkia. Resurssiviisauustyö tähtää vuoteen 2030, ja Resurssiviisauden tiekartalla edetään neljällä kaistalla, joiden tavoitteet ja toimenpiteet tukevat toisiaan. Kaistat ovat energiankulutus ja -tuotanto, yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, kulutus ja materiaalit sekä vastuullinen vantaalainen. Monet tiekartan ratkaisusta, kuten kiertotalous, tarjoaa myös mahdollisuuksia esimerkiksi uudenlaisen liiketoiminnan kehittämiseen ja työllisyyden parantamiseen.

Resurssiviisauden tiekartta on yksi kaupungin strategiaa toimeenpaneva ja päivittää samalla myös kaupungin ympäristöpoliittiset linjaukset. Vantaan resurssiviisauden tiekartta toimialojen toteutussunnitelmien korvaa aiemmat ympäristöohjelmat. Resurssiviisauden tiekartta kytkeytyy myös vuonna 2015 solmittuun YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelmaan, eli Agenda 2030:een, jonka tavoitteena on kestävä kehitys, joka ottaa huomioon niin ympäristön kuin ihmisetkin.

Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteillä on merkittävä rooli kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa, Vantaan kaupunginvaltuusto on linjannut kaupunkistrategiassaan, että Vantaan kaupunki on hiilineutraali vuonna 2030. Vantaa on näin ollen sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 80 % vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja kompensoimaan jäljelle jäävät päästöt esimerkiksi rahoittamalla vähähiilisyteen tähtäviä hankkeita muualla. Tavoite on kunnianhimoinen, minkä vuoksi on tärkeää, että tavoitetila ja siihen johtavat toimenpiteet on selkeästi kirjattu kaupunkitasoiseen ohjelmaan.

Hiilineutraaliustavoitteen tarkastelua varten on haettu vaihtoehtoisia skenaarioita ja vaikuttavimpia toimenpiteitä Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY:n kehittämän Ilmastoveivin avulla erillisellä ilmastaselvityksellä. Tarvittavia toimia ja niiden vaikutuksia on tarkasteltu myös kaupungin ympäristökeskuksessa tehdyssä Hiilineutraali Vantaa 2030 -selvityksessä. Tarkastelu on rajattu niihin toimiin, joita Vantaan kaupunki voi toteuttaa. Selvityksen tulokset on huomioitu resurssiviisauden tiekartan tavoitteita asetettaessa. Vaikuttavimmat lisätoimenpiteet päästöjen vähentämiseksi löytyvät erityisesti sähkön ja lämmön käytössä ja liikenteessä.

Tiekarttatyötä on ohjannut kaupungin ilmastonmuutosryhmä ja valmistelusta on vastannut kaupungin ympäristökeskus. Tiekartan valmistelu aloitettiin alkuvuonna 2017 aloitustilaisuudella ja työpajoilla, joihin osallistui laajasti eri sidosryhmien edustajia sekä asiantuntijoita kaupungin kaikilta toimialoilta. ulkopuolisista koostuvalta asiantuntijaraadilta saatiin kehittämissuhteita työpajoissa kerättyihin tavoitteisiin ja toimenpide-ehdotuksiin. Myös vantaalaisilla asukkailla on ollut mahdollisuus osallistua asukaskyselyn kautta.

Kaupunkisuunnittelu toteaa, että resurssiviisauden tiekartta on erittäin tarpeellinen työkalu suunnattaessa kohti hiilivapaata Vantaata.

Osallistaminen työssä on ollut varsin laajaa, mikä on hyvä ja edellytyskin tavoitteisiin sitoutumisen ja toimenpiteiden jalkauttamisen kannalta. Myös kaupunkisuunnittelun tuloksikkoo on työn varrella kommentoinut tiekarttaa ja toimintasuunnitelmia, ja ollut hyvin edustettuna laajoissa työpajoissa.

Kaupunkisuunnittelua koskevia tavoitteita on kaikilla kaistoilla, mutta erityisesti kaistoilla Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Materiaali ja kulutus sekä Energiantuotanto ja -kulutus. Tiekartassa todetaan, että Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen vaikuttavat merkittävästi kaupungin resurssitehokkuuteen. Maankäytön ja kaavoituksen ratkaisuilla voidaan merkittävästi vähentää kunnan energiankulutusta ja kasvihuonekaasupäästöjä, niin rakennuskannan kuin liikenteenkin osalta. Yksi toimenpide on uuden yleiskaavan valmistuminen. Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteet, kuten maankäytön tiivistäminen ja toimintojen sekoittaminen, huomioidaan myös vuonna 2017 alkaneessa yleiskaavan tarkistuksessa. Kyseiset resurssiviisauden tiekartan tavoitteet ovat samansuuntaisia yleiskaavan tavoitteiden kanssa.

Merkityksellinen osa tiekarttatyötä liittyy sen tavoitteiden toteutumisen seurantaan sekä vastuutahojen nimeämiseen. Vantaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteiden toteutumista kokonaisuudessaan seurataan kahden vuoden välein (kahdesti valtuustokaudessa). Samassa yhteydessä tiekartta päivitetään. Niitä tiekartan toimenpiteitä, jotka ovat mukana strategiatyön sitovissa tavoitteissa seurataan vuosittain osavuosi- ja vuosiraporteissa. Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimialakohtaisista toteutussuunnitelmista tehdään keväisin johtoryhmille seurantaraportit. Toimenpiteiden toteutumisesta ja hyvistä käytännöistä raportoidaan vuosittain myös kaupungin ympäristöraportissa.

Tiekartan liitteessä 3 on esitetty vuosille 2018 - 2021 ehdotettujen toimenpiteiden vastuutahot. Kaupunkisuunnittelu toteaa, että vastuujako on sen toiminnan kannalta looginen ja tullaan sisällyttämään vuosittaiseen kaupunkisuunnittelun työohjelmaan läpäisyperiaatteella. Erityisesti kaupunkisuunnittelussa Kestävä kaupunki -työryhmän kausi (8/2018-6/2019) on varattu tiekartan ja sen toteutussuunnitelman jalkauttamiseen.

Käsittely:

Merkittiin, että talous- ja hallintojohtaja muutti asian esittelijäksi kaupunkisuunnittelujohtajan.

Jäsen Kärki esitti luonnoksen sivulle 21 poistettavaksi maininnan pysäköintipaikkojen vähentämisestä ja tietulleista. Jäsen Lind kannatti tehtyä esitystä. Jäsen Mäkelä kannatti kaupunkisuunnittelujohtajan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat kaupunkisuunnittelujohtajan esitystä, äänestävät ei, ja he, jotka kannattavat jäsen Kärki esitystä, äänestävät jaa.

Äänestyksessä annettiin 8 ei-ääntä (Eklund, Forsberg, Mäkelä, Räsänen, Silvennoinen-Hiisku, Valtanen, Vanhanen, Ala-Kapee-Hakulinen) ja 8 jaa-ääntä (Kärki, Lehmuskallio, Lind, Merelä, Nguyen, Päärni, Raja-Aho ja Åstrand). Puheenjohtajan äänen ratkaistessa, luonnosta ei tältä osin muutettu.

Jäsen Kärki esitti luonnoksen sivulle 27 muutettavaksi luonnoksen kohdan "Uudet toimitilat suunnitellaan 30 % määräyksiä energiatehokkaammiksi" muotoon "Pilotoidaan tällä valtuustokaudella 2018-2021 yksi toimitilarakentaminen 30 % määräyksiä energiatehokkaammaksi". Jäsen Lind kannatti tehtyä esitystä. Jäsen Mäkelä kannatti kaupunkisuunnittelujohtajan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestään ja teki seuraavan äänestysesityksen: ne, jotka kannattavat kaupunkisuunnittelujohtajan esitystä, äänestävät ei, ja ne, jotka kannattavat jäsen Kärki esitystä, äänestävät jaa.

Äänestyksessä annettiin 8 jaa-ääntä (Forsberg, Kärki, Lehmuskallio, Lind, Merelä, Päärni, Raja-Aho, Åstrand) ja 7 ei-ääntä (Eklund, Mäkelä, Räsänen, Silvennoinen-Hiisku, Valtanen, Vanhanen, Ala-Kapee-Hakulinen) ja yksi tyhjä-ääni (Nguyen). Puheenjohtaja totesi, että tehdään muutosehdotus luonnokseen.

Hyväksyttiin yksimielisesti jäsen Räsänen esittämä lisäys lausunnon 8. kappaleen ensimmäiseksi lauseeksi: Kaupunkisuunnittelua koskettavia tavoitteita on kaikilla kaistoilla, mutta erityisesti kaistoilla Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Materiaali ja kulutus sekä Energiantuotanto ja -kulutus.

Hyväksyttiin yksimielisesti jäsen Valtasen esittämä lisäys, että lautakunta esittää selvitettäväksi resurssiviisauden tiekartan jatkovalmistelussa vedettömien käymälöiden pilottihanketta.

Päätös:

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa esityksen mukaisen lausunnon ympäristölautakunnalle.

Lisäksi kaupunkisuunnittelulautakunta esitti, että tiekartassa kaupunkisuunnittelulautakuntaa koskeviin kohtiin lisätään seuraavat kohdat:

Kaupunkisuunnittelua koskettavia tavoitteita on kaikilla kaistoilla, mutta erityisesti kaistoilla Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Materiaali ja kulutus sekä Energiatuotanto ja -kulutus.

Selvitetään resurssiviisauden tiekartan jatkovalmistelussa vedettömien käymälöiden pilottihanketta.

Pilotoidaan tällä valtuustokaudella 2018-2021 yksi toimitilarakentaminen 30 % määräyksiä energiatehokkaammaksi.

Liite:

- Resurssiviisauden tiekartta, luonnos

Täytäntöönpano: Ote ympäristölautakunnalle

Muutoksenhakuohje: 5. Oikaisuvaatimus ja valituskielto

Lisätiedot:

suunnittelija Paula Kankkunen, puh. 050 302 3992, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi